

16.05.2018

Протягом 5-8 років Україна може збільшити валове виробництво зернових до 100 млн тонн, – Ярослав Гадзало

Діяльність Національної академії аграрних наук завжди викликає жвавий інтерес. Тут сконцентрований колосальний матеріальний і інтелектуальний ресурс. Що таке НААН сьогодні – архаїзм, збиткове держпідприємство чи ефективний гравець агроринку? Ці та інші запитання ми поставили Президентові Академії Я. Гадзало ([Національна академія аграрних наук України](#)).

– Нещодавно ви звітували про роботу академії в 2017 році. Яку роль відіграє установа в агропромисловому виробництві?

– НААН була, є і залишиться ще принаймні на наступні 100 років головним науково-методичним центром розвитку агропромислового комплексу. Це потужна і сучасна установа, що об'єднує провідних вчених і фахівців аграрної галузі. Уявіть, понад 7000 працівників, серед яких майже 2 тисячі – доктори і кандидати наук. Торік вони працювали над 45 програмними дослідженнями з землеробства, меліорації, рослинництва, зоотехнії, ветеринарної медицини, аграрної економіки і продовольства. Можу констатувати, за останні роки вплив здобутків наших учених на ефективність галузі суттєво посилюється. Колись відірвана від виробництва аграрна наука повертається в поля і працює з фермерами пліч-о-пліч. Лише за рік вчені надали виробникам понад 50 тисяч консультацій, рекомендацій, пропозицій. Стосовно фінансового стану академії наведу лише кілька показників. У 2017 році НААН сплатила до держбюджету в 2,5 рази більше податків, ніж отримала фінансування – 968,4 млн гривень, порівняно з 395 млн. Отже, академія сьогодні – приклад ефективної і прибуткової самоврядної, заснованої на державній власності установи.

– Хороші фінансові показники дають можливість нарешті збільшити видатки на наукові дослідження?

– Ми розраховуємо на це, але наразі ситуація з фінансуванням доволі складна. Згідно із законом, держава має виділяти на розвиток освіти і науки не менше 1,7 % ВВП. Але насправді цього року витрати становлять 0,17 % ВВП. Це в 10 разів менше! На фундаментальні дослідження, підготовку кадрів, практичні розробки необхідно 857,1 млн грн. Водночас держбюджетом на 2018-й передбачено майже вдвічі менше. Не дивно, що вже четвертий рік поспіль Україна має один із найнижчих показників відношення кількості учених до кількості економічно активного населення. У нас цей показник – 3,7 особи на тисячу населення. У сусідній Польщі – 6,4, що вже казати про Фінляндію з показником 15,4. Наука – стратегічний ресурс держави, найголовніший чинник формування людського капіталу. Від науки залежить сучасна економіка, добробут населення, а також самореалізація кожної людини. Це не перебільшення. Тому фінансування науки не можна розглядати як щось другорядне. Більше того, дослідні господарства академії поставлено в нерівні умови, порівняно з приватними структурами. Наші підприємства 75 % свого прибутку відраховують державі у вигляді

дивідендів. Через це за рік ми «втратили» близько 100 млн грн, які могли б використати на розвиток науки. Водночас прибуток комерційних підприємств, які сплачують єдиний податок, фактично не оподатковується. Доволі складно отримувати високі результати наукових досліджень за таких умов. Але нашим вченим це вдається. За рік селекціонери створили 235 нових сортів і гібридів сільськогосподарських культур – зернових, круп'яних, овочевих, плодово-ягідних тощо. Наразі вони проходять державну науково-технічну експертизу. До Національного генетичного банку України залучили 3 тисячі зразків із 56 країн світу. Окрему увагу приділяємо тваринництву. Його відродження має стратегічне значення. На розгляді в уряді – концепція розвитку галузі до 2030 року. Вона має на меті збільшити виробництво обсягу молока на 6 млн тонн, м'яса – на 2 млн тонн. Акцентую, йдеться не про нарощування виробництва за рахунок збільшення поголів'я молочного стада, а про збільшення продуктивності тварин. Наразі у восьми областях України триває апробація нового комплексу мікроелементів, що сприяє збільшенню молочної продуктивності до 12 %. Ми також довели, що повнораціонні кормосуміші, на відміну від роздільної годівлі, дають можливість одержувати надоїв більше на 1,5-2,5 тис. кг.

– Минулого року ваші колеги били на сполох і навіть звернулися до керівництва країни з проханням буквально врятувати українські ґрунти. Що вдалося зробити?

– Кілька важливих кроків. По-перше, за участі академії розроблено п'ять законопроектів – про сівозміни, відновлення і паспортизацію басейнів малих річок, про розширення біорізноманіття тощо. По-друге, розробили стратегію збалансованого землекористування сільських територій. По-третє, підготували наукові основи сучасного ведення органічного землеробства з максимальним залученням місцевих і відновлюваних ресурсів. Ми пропонуємо аграріям новітню систему удобрення культур органіко-мінеральними біоактивними добривами на основі низинного торфу або озерних сапропелів із залученням безпечних мінеральних добавок – сорбентів та іонообмінників. Академія удосконалила методикку картографування ґрунту. Спільно з FAO розробили Національну цифрову карту вмісту та запасів органічного вуглецю. Для цього використали технологію машинного навчання. Відтепер ми знаємо точний вміст вуглецю, відстежуємо його якість і контролюємо рівень деградації.

– За словами міністра екології та природних ресурсів Остапа Семерака, через деградацію ґрунтів Україна щороку втрачає 20 млрд грн. Але, крім фінансових втрат, це болючий удар по продовольчій безпеці?

– Безумовно. Цей показник як раз і обрахований вченими Академії. Саме тому вирішення цієї проблеми вимагає скоординованих дій парламентарів і урядовців. Розпочати необхідно з аналізу чинних нормативних документів, вивчення іноземного досвіду. Україна – житниця Європи, ми маємо підтримувати та нарощувати цей потенціал. Наприклад, нещодавно академіки НААН розробили для хлібопекарських підприємств якісні

закваски, які раніше доводилося закупувати за кордоном. Це ще один крок на шляху зміцнення продовольчої безпеки та зниження собівартості хліба.

<...>

– Рекордний врожай зернових Україна отримала у 2016 році – 66 млн тонн. На вашу думку, на сьогодні це межа вітчизняного АПК? Як ви оцінюєте, наскільки критично позначиться на майбутньому врожаї той факт, що через погодні умови посівна розпочалася пізніше майже на місяць?

– Прогнозувати, звісно, зарано. Але за розрахунками і прогнозами вчених економістів НААН валовий збір зернових 2018-го буде на рівні 2017 року. Так, погода додала коректив, але зараз посівна триває за планом. Згідно з останніми даними, ранніх ярих зернових і зернобобових уже посіяно на 89% площі. Аграрії повністю забезпечені мінеральними добривами, отже, серйозних ризиків я не вбачаю. Щодо врожаїв зернових – однозначно це не межа. Ми розробили проект Стратегії відновлення та розвитку зрошувальних і дренажних систем до 2030 року. Вона дасть змогу щороку додатково отримувати 8 млн тонн зернових, ще 3,5 млн тонн технічних культур та 11 млн тонн плодоовочевих. Загальна вартість цих додаткових врожаїв – 135 млрд гривень. Загалом протягом найближчих 3-5 років Україна має можливість збільшити валове виробництво на рівні 80 млн тонн, а ще через 5 років – на рівні 100 млн тонн.

– Вартість проекту вже відома?

– Так, необхідно 4,2 млрд доларів США. Йдеться про модернізацію 1,2 млн га зрошуваних і 1 млн га дренажних систем. Сума значна, але це вигідне інвестування. За нашими розрахунками, проект окупиться за 4-6 років. Наразі триває пошук потенційних інвесторів. –

– Нещодавно ви зустрічалися з Послом Республіки Корея в Україні. Ви обговорювали цей проект?

– Ми провели корисну зустріч, під час якої йшлося про спільні інтереси наших країн у галузі відновлюваної енергетики та створення наукового парку, що об'єднав би інтелектуальні, виробничі і фінансові ресурси. Більше інформації поки озвучити не можемо. Але зазначу, міжнародне співробітництво – для нас пріоритет. Адже це реальний доступ вітчизняних вчених і аграріїв до міжнародного досвіду, знань і технологій. Академія має визнаний у світі науковий потенціал і співпрацює з науковими установами 82 країн, входить до понад 50 міжнародних наукових асоціацій та об'єднань. Торік ми уклали 97 нових угод. Загалом, вартість проектів за всіма чинними договорами становить 12 млн грн...

[Повний текст](#)